

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE
NARODNE PODPORNE JEDNOTEOrgan of and published by the Slovene
National Benefit SocietyNaslovna: za Zborni list (seven Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 na pol-
letu, \$1.50 na četrt letu; in Chicago in Glaslo
\$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta; za po-
stomatno \$0.75.Subscription rates for the United States
(except Chicago) and Canada \$3.00 per year,
Chicago and Glaslo \$1.50 per year, foreign
countries \$6.00 per year.Čena oglaševanja po dogovoru — Ekipa ne je
vredna.Advertising rates on agreement — Man-
agement will not be returned.

Naslov na var. kar. ima stika s listom:

PROSVETA

2657-29 So. Lawndale Ave. Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Domač drobiž

Agenti napadla Toneta Puca

Chicago. — V soboto sta dva agenta avtnega zavarovanja prišla k znanemu Tonetu Pucu v Cicero. Zahtevala sta, naj ponovi zavarovanje svojega avta. Ker pa Tonetova zavarovalnica še ni potekla, je rekel, da ima še dosti časa. Agenti se pa nista dala odpraviti in hotela sta doseči s silo. Eden agentov je vsakega Puc na glavi s trdim predmetom in nato sta oba zbežala. Toda Tone Puc je trda gor-
njska korenina. Sosed mu je izpral rano in zvečer je bil Tone že na pikniku brezposelnih v Willow Springsu.

Nesreča pri delu

Sharon, Pa. — Anton Valentinčič, lokalni zastopnik Prosvete in večletni blagajnik društva št. 262 SNPJ, je 4. junija popravil strope pri sosedu in po nesreči je padel na tla ter si poškodoval nogo v členku. Zdravnik je rekel, da bo moral ostati več tednov doma.

Novi grobovi

Croweburg, Kans. — Tu je umrl Ignac Ozebek, star 49 let in doma iz St. Vidke gore na Primorskem. V Ameriki je bil 20 let in zapuša ženo in tri otroke. Pogreb je oskrbel slovenski združeni pokopniški zavod.

Cleveland. — Umrl je Louis Strukelj, star 43 let in doma iz Kampale na Gorenjskem. Bil je samec. V Ameriki je bil 21 let in član tudi društva št. 142 SNPJ. — Dalje je tu umrla Cecilija Kostanjšek, roj. Kave, doma iz Celja. V Ameriki je bila 25 let in vdova. Zapuša dva sinova.

Rojak smrtno zaboden

New York. — Pred nekaj dnevi je neki Nemes v prepripi smrtno zabodel z nožem tojaka Johna Stera, s katerim je stanoval v Ridgewoodu. Ster je na mestu umrl, ker pa je bil brez sredstev in ni bil pri nobenem društvu, je pogrebne stroške za njim plačala neka tujka, grob mu je pa oskrbel rojak Anton Anžlovar. Pokopnik zapuša ženo in otroka v starem kraju. Doma je bil iz Dol. Dupelj pri Kamniku.

Nečak bo delil dobitke s stricem
New York. — Rojak Fr. Radovnik, ki je zadnji teden "dobil" in izgubil dobitke konjske dirke v vsoti \$75,000, bo morda le dal slovo metli, katero je zadnja leta sukal kot hišnik. Njegov nečak Frank Smid, natakak po poklicu, je zadel omenjeno vsoto, je obljubil stricu, da mu "šenka" \$20,000. Da bi le držal obljubo!

Jugoslovanski teden v Calumetu
Calumet, Mich. — Tukajšnji jugoslovanski prosvetni klub je aranziral jugoslovanski teden v tej naselbini, ki bo trajal od 1. do 5. avgusta. Na programu so igralske tekme, ples, venčanje lepotne kraljice itd.

Poroka

Arma, Kans. — Miss Amelia Sular, učiteljica po poklicu in hči Antona Sularja, gl. odbornika SNPJ, se je poročila z Johnom S. Kernsom iz Frontenaca, ki je zastopnik North American Health & Accident Insurance Co.

Miss Dančulović ne bo odnehala
Sault Ste. Marie, Mich. — Marta Dančulović, učiteljica hrvaške narodnosti, ki je izgubila tčbo proti senatorju Derhamu zaradi prelomljene obljube ženitve, bo zdaj skulala na vse legalne načine dobiti od njega dovolj denarja za svojega otroka. Miss Dančulović ima namreč otroka in trdi, da je senator Derham njegov oče.

Vojna na Daljnem Vzhodu
neizogibna?

Vojna med Japonsko in industrijskimi vesilami je zgodovinsko utemeljena. Glavni vzrok je socialna zaostalost japonskega delavskega razreda.

Vzroki vseh vojn so gospodarski. V kapitalistični dobi imajo vojne namen zagotoviti oblast vladajočega razreda v družbi.

Minula svetovna vojna je bila v glavnem posledica ostrih gospodarskih naspotij med Veliko Britanijo in Nemčijo. Njuni interesi so se križali na svetovnih tržiščih, in sicer največ na bližnjem in daljnem vzhodu. Pozorišče bodoče vojne pa bo Daljni Vzhod. Neposredni vzrok tej vojni je imperializem in gospodarska ekspanzija Japonske, ki je po svetovni vojni bolj in bolj pohlepen. Ta vojna bi se mogla preprečiti samo takrat, če bi na Japonskem prišlo do prevrata in bi tam zavladal protimilitaristični in neimperialistični elementi. Toda o tem ni govora. Obratno, vojna s Kitajsko kakor tudi oblast militaristično-fašistične klike, ki jo podpira težki kapital, kaže, da bi bilo verovati v tako možnost, samo iluzija. Z nikakršnimi drugimi pomočki, žal, v Daljnem Vzhodu ni mogoče preprečiti vojne. Nič ne veljajo vsi mogoči pakti o nenapadanju, vse to ne more preprečiti fatalne neizogibne zadeve, ki je utemeljena v zgodovinskem razvoju družabnih sil. Nič ne more pomagati tu niti Društvo narodov, čeprav bi odločevali v njem samo izraziti nasprotniki vojne.

Kapitalistični razred na Japonskem nosi vso odgovornost za pripravljanje katastrofe, ki bo po svojem obsegu daleč prekašala grozote svetovne vojne 1914 do 1918. Da Japonska tu ne misli drugače ter da se mnogo ne ozira na mednarodne pogodbe, je najbolje dokazala spopad 1932 s Kitajsko v Mandžuriji in v Šanghaju.

Za kaj gre? Moderna japonska kapitalistična produkcija, japonska industrija se je razvila v zadnjih tridesetih letih tako bujno, da je v stanu preskrbeljati s svojimi produkti vse potrebe ne le doma, marveč vseh držav na Daljnem Vzhodu vtevali ogromno Kitajsko. Sporedno s tem gigantskim razvojem produktivnih sil narašča tudi gospodarska ekspanzija moderne Japonske. Bolj in bolj si v najnovejši dobi vtira japonsko blago tudi na evropske trge, zlasti pa v države južne Amerike. Seveda si Japonska osvoja ta tržišča jako težko in z naporom, ker povsod naleti na odpor Zedinjenih držav, Anglije in ostalih zainteresiranih industrijskih sil evropskega zapada, ker je njih trgovsko in industrijsko življenje na Pacifiku, Kitajskem, v Ninzozemski Indiji, na oceanskem otočju in v Indiji s tem japonskim prodiranjem kar najbolj ogroženo. Ni dvoma, da je tudi eden glavnih razlogov gospodarske krize v zapadu prav bajni dvig japonske industrije, zlasti še, ker se na Kitajskem in v Indiji prav naglo razvija samostojno nacionalno gospodarstvo, ki dopušča vedno manj uvoza iz starih industrijskih dežel Evrope in Amerike.

Največji odpor pa je izzvalo med tem postopno prodiranje japonskega blaga na evropska tržišča, ki je postalo posebno zadnjih par let živahno. Nizke cene uvoznih blaga, čeprav prihaja prav z drugega konca sveta, odgovarjajo današnjim gospodarskim razmeram evropskih konzumentov, ki so zaradi dolgotrajne krize popolnoma obubožali. Tako se nahajamo pred paradoksom, da prav splošno obubožanje evropskih konzumentov omogoča pot japonskemu blagu k nam, kar bi sigurno ne bilo nikdar mogoče, če ne bi bilo prišlo do zloma kupne sile konzumentov po vseh evropskih državah!

Tajnost japonske prodirajoče sile industrijskega gospodarstva Japonske pa se nahaja v nje socialni strukturi. Delavski razred Japonske se nahaja še na povsem nizki stopnji. Mezde de-

lavcev so nizke ter so še vedno tako visoke kakor so bile pred petindvajsetimi leti. Socialna zaščita je neznatna ali je sploh ni. Žene in otroci so zaposleni v ogromnem številu. Od dveh milijonov tovarniških delavcev 1931 je bilo nad 900 tisoč deklet in 180 tisoč otrok izpod 15. leta. Može se plačani povprečno po 25 do 30 Din, žene po 12 Din, otroci pa imajo večinoma samo polovico te plače ob deseturnem delu, večinoma pa tudi več. Še slabši odnosi so v domači industriji, in več kot polovica produkcije se vrši v domači industriji in v akordu. V celotni industriji je zaposlenih okoli deset milijonov ljudi, v kmetijstvu pa 27 milijonov. Zavarovanja ni v nikakršni obliki, toda po poročilih iz Japonske razpolagajo v državnih zavodih najemni delavci s prihranki 40 milijard dinarjev, kljub tako nizkim mezdam. Ves ekonomski račun Japonske temelji na siromašnih mezdah in nekulturnem življenjskem standardu japonskega delavca.

Ko so se pred štirimi ali petimi leti na Japonskem pojavila organizirana delavska gibanja, je kapitalistična reakcija tudi te še slabotne delavske strokovne organizacije razgnala.

Nato je prišlo do spopada s Kitajsko in vojno stanje, ki sploh onemogoča razvoj delavskega gibanja. Današnji fašistični politični sistem zna samo dvoje: izkoriščati delavstvo do skrajnih mej in oboroževati se ter pripravljati na vojevanje. Nevarno notranjo politično atmosfero paralizira pretkana vojna politika, ki ima vsak dan več uspehov: Japonska prodira daleč v prostrane dežele Azije; ruši staro mogočno Kitajsko ter utrjuje svojo oblast po strateških točkah po oboceanskem ozemlju.

Mladi kapitalizem, ki izkorišča vse pridobitve in nauke ter stoletne izkušnje moderne civilizacije vsega sveta, pa ima tudi neomejene koristi iz patriarhalnih družabnih razmer okorenele Japonske. Primitivni kmetje, iz katerih doteka industrijsko delavstvo, zvesto in fanatično čuvajo družabne tradicije, ki kakor težak svinec bremene njih življenje. Buržvazija se nad tem ne spotika. To duhovno življenje kmeta je buržvazija proglasila za "sveto", ker ji jamči neomejeno srečo in "socialni mir".

Japonska se mrzlično oborožuje. Kdor bi hotel poizkusiti s silo, da ustavi nje ekspanzijo, z vojno, ki bo strašna in ki bo vodila do katastrofe; to ve Velika Britanija in to ve Sovjetska Rusija. Zato pa vse te države enako oborožujejo poleg vseh drugih, ki tudi priloge svoj račun temu krvavemu obračunu.

Ta vojna bi se ipak mogla preprečiti le ... ali japonska buržvazija je storila vse, da je preprečila razvoj modernega delavskega gibanja in to iz dveh glavnih vzrokov: Prvič, ker ne mara delavskega razreda z višjim življenjskim standardom in drugič, ker ji razen fašizma in nacionalizma ne odgovarja drugačno politično manifestiranje, najmanj pa socialistično.

Zato je vojna na Daljnem Vzhodu neizogibna. — Del. Pol.

Kongresna platforma socialistične stranke

Vsi kandidati in člani so obligirani delovati za novo kolektivistično družbo.

Chicago. — Zadnja konvencija socialistične stranke, ki se je vršila v Detroitu prve dni junija, je sprejela sledečo platformo za prihodnje kongresne volitve:

"Vsako dokazovanje o propadli kapitalističnega sistema bi bilo vzlic stalnosti krize po vsem svetu odveč.

"Samo v Ameriki je nad deset milijonov brezposelnih.

"Vlada si prizadeva stabilizirati kapitalizem s subvencioniranjem pomanjkanja. V tej tako zvani dobi "okrevanja" so plače daleč za profiti. Vojni izdatki so najvišji v zgodovini, izvzemši v dobi zadnje vojne.

"V tej kongresni kampanji se socialistična stranka in vsi njeni kandidati ponovno izrekajo za dosego edinega cilja: ustanovitve združne človeške družbe, katere ekonomska podlaga je socialno lastništvo in upravljanje gospodarstva za potrebo in ne profit. Dokler si ne ustanovimo te nove družbe in odpravimo sedanega roparskega sistema, tudi ne bomo prišli do tistega blagostanja, katerega omogoča bogata strojna produkcija.

"Za dosego tega visokega cilja pozivamo vse ročno in duševno delavstvo, brez razlike na narodnost, vero in polt, po vseh mestih in na deželi, da se pridružijo nam in da skupno dosežemo moč, ki nam bo omogočila spremembo sistema, ki se je izkazal za roditelja bede in vojne. "Zavežujemo se s tistimi vred, ki jih nominiramo, do nepretrganega delovanja za transferiranje bank in javnih naprav, naravnih zakladov in javnih industrij pod socialno lastništvo in demokratično upravo. Zavežujemo se z našimi kandidati vred, da bomo glasovali proti vojni in vojnim dovolitvam.

"Dokler ne bodo sredstva produkcije in distribucije posvečena blagostanju tistih, ki producirajo bogastvo, in ne profitom male skupine lastnikov, toliko časa bo med nami pomanjkanje, nesigurnost in se bodo nadaljevale vojne kot logična posledica ekonomskih kontradikcij, ki so zapopadene v kapitalističnem sistemu. Za odpravo teh in drugih zla pa je potrebno odpraviti njih vzroke.

"Za olajšanje bede širokih ljudskih mas, ne pa za podaljšanje kapitalističnega profitnega sistema, se zavežujemo, da bomo delovali za zakonodajo, ki bo omogočila brezpravnim in brezposelnim te dežele življenjski standard, ki je v skladu z velikimi produktivno možnostjo ameriških industrij. Vsa pomožna dela naj se financira iz davkov na visoke dedščine in dohodke tistih, ki vlečejo profite od lastništva industrij in kontrole financ.

"Prva naloga delavskega razreda je organiziranje za osvojitve oblasti, ki mu bo omogočila paži do polne vrednosti svojega dela. Brez sile, ki je lastna organizaciji, delavstvo ne bo prišlo nikamor. In dokler ne dosežemo našega cilja, zavežujemo stranko in naše javne uradnike, da bodo delovali le za take ukrepe, ki bodo prinesli producen-

Poznate tega moža? Da, Hoover. Zadnje čase se je pokazal iz luknje, v katero se je skril 4. marca 1933.

Trdi boji pristaniščnih delavcev na jugu

Mornarji so končali stavko v Mehikem zalivu. Družbam ne manjka skebov in je stavka toliko kot zdrobljena

New Orleans, La. — (FP) — Prvo znamenje o porazu tukajšnjih pristaniščnih delavcev je prišlo z odpoklicanjem stavke mornarske sekcije IWW unije, ki je sklenila, naj mornarji prenesejo boj na ladje — pri delu. V IWW-jevskem žargonu to pomeni vse prej kakor pridnost ali udanost.

Za s k r u š e n j e pristaniščne stavke imata največ zaslug tukajšnji župan Walmsley, hud nasprotnik zveznega senatorja Longa, in pa policijski komisar. V tej stavki sta šla tako daleč, da sta parobrodni družbam odstopila del policijskih prostorov in jim "posodila" tudi večje število policije.

V prejšnjih bojih so družbe imele privatno policijo, v tej stavki jim je pa župan "posodil" mestno policijo. Edini pogoj je, da jo plačajo družbe — po \$5.24 na dan. Družbam se to izplača, ker imajo "možje postav" večjo pravico ko privatni pobojniki, namreč pravico aretacije. Malo je slučajev v deželi, kjer bi vlada v stavki tako odprto stala na strani podjetnikov.

Z družbami sodelujejo tudi zvezne oblasti, ki so jim odstopile vladna poslopja za naselitev skebov. In skebov jim ne manjka; nad 3000 jih imajo. Tem skebom daje streho zvezna vlada, mestna policija jih pa protektira pri garjevatstvu. Družbe imajo tudi močno četo privatnih pretepačev in pobožnikov. Oboroženi so tudi skebi, ki so v Houstonu ustrelili W. A. Swan-na, ki je bil na piketni straži. Zadel ga je ena izmed 75 krogel. Tak je "new deal" na jugu — in marsikje drugod.

Majhno gospodarsko izboljšanje v Massachusettsu

Boston. — V aprilu je bilo v 1391 tovarnah v državi Massachusetts uposlenih en odstotek več delavcev ko v marcu, izplačane mezde pa so znašale dve desetini enega odstotka več. Skupni zaslužek je bil torej za spoznanje višji ko v marcu, ne pa individualni.

V primeri z lanskim aprilom je bila uposlenost 32% višja, izplačane mezde pa 59.7% večje.

V tekstilni industriji je bil v aprilu večji padec izplačanih mezd — 10.4%, v tovarnah za barvanje blaga pa 14.8%. Položaj je bil znatno slabši tudi v drugih sekcijah tekstilne industrije — v nogavičarski — pleteninarski, svilni in rajonski pleteninski. Zaslužek je padel za tri odstotke tudi v javnopravnih industrijah, čeprav je bilo za spoznanje več dela — za eno desetino enega odstotka.

Nogavičarji zahtevajo skrajšanje delovnih

Konvencija je za 30-urni teden in 50% zvišanje plač

Reading, Pa. — (FP) — bilizacija dela je bil eden njih problemov na konve Federacije pleteninarskih lavcev. Zaključek širše zije je zapaden v sprejet soluciji za skrajšanje ted na 30 ur in zvišanje plač za 50%. Delovnik zdaj znaša 40 ur, nosno smejo tovarne obrab po dva šhta ali 80 ur na teden.

Te pravice so se mnoge tovarne, odkar je v veljavo pravilnik. Pos tega je velika nadprodukcija ograža stabilnost industriji bolj pa stabilnost dela. mnenja, da je ta aranžem novega kaosa v industriji, bili le delegati, nego tudi George W. Taylor, nepriški razsodnik v Philadelphi

Konvencija se je izrek modifikaciji pravilnika, k omeji obrat na 60 ur v ted na dva šhta po 30 ur. In odpravi diskriminacija v t nah, ki obratujejo na dva se naj delavci vrstijo z na drugi šht, da dobe vsi kor mogoče enako delovnih

Na konvenciji je govoril Thomas McMahon — predst tekstilne unije, katere pleteninarska federacija. on je poudarjal potrebo šanja delovnika in zvišanja V vseh branah tekstilne strije dela en milijon dela Najslabše so plačani dela tkalnicah in predilnicah, jih dela do pol milijona.

PROPAGANDA JEKLAN GA TRUSTA

(Nadaljevanje s 1. strani)

Poleg tisočkrat boljših panijskih unij kot je Am mated asociacija, s kateri je osrečel jeklarski trust, slednji za delavce prav v tovske. V prvi vrsti jim dal tisoče delnic (da jih je vezal k sebi), drugič je 63 lavcem pripomogel do da posojilom (iz istega nam tretjič jim nudi košaro v slučaju potrebe (ker premajhne plače), zdrav oskrbo in druge humani sti (za vse plačajo delavci tično plačajo) in četrtič trust preskrbel penzijo na ra leta (iz istega razloga jih čim bolj priveže k sebi) gog tega je, da mu zvesto jo najmanj 25 let.

Poleg delavcev so "na pisma dobili tudi bos. mnogih jeklarskih družb imeli te dni nekakšno "p vanje" kdo je za stavko i proti. Bossi so dobili na iz uprav, naj bodo pri t ljudni in naj nikom ne — to pride pozneje.

Rezultat tega "popos je bil v nekaterih krajih javljen. Povsod so se del veliko večino izrekli proti ki — povsem naravno. Pogumnejši so odgovorili so mislili. Od teh je W Steel Co. zadnji teden okrog 160, ker so glasov stavko.

Mencken bi ošesil vse ne delavce

Boston, Mass. — H. L. ken, prejšnji urednik "American Mercury", je članek v magazinu "Panor" v katerem piše med drugimi je Rooseveltov "možganski na krivi poti, če misli, da uposlitvijo vseh brezposeln lavcev vse rešeno. Mencken vi, da je mnogo delavcev, ki so sposobni za nobeno delo in ki oboša, bi to vprašanje "najhitreje in najbolje"

Vrzel v Mednarodni federaciji tekstilnih unij

Lucerna, Švica. — Na konferenci Mednarodne federacije tekstilnih unij je bila velika vrzel, ki je nastala skrušenjem tekstilnih pleteninarski, svilni in rajonski pleteninski. Zaslužek je padel za tri odstotke tudi v javnopravnih industrijah, čeprav je bilo za spoznanje več dela — za eno desetino enega odstotka.

Dva francoska letalca, Maurice Rossi in Paul Codes, ki sta priletela iz Pariza v New York, toda namenjena sta bila v San Francisco in zdaj nista srečna.

— V veliki zadregi smo, je zajecjela Maheujka, ko bi imeli vsaj sto soujev. Besede so se ji zatakile, zakaj Maheujevi so bili ponosni in niso prosjale. Cecilija se je vznemirjeno ozrla na očeta; a ta jo je odločno zavrnil, kakor da je to njegova dolžnost. — Ne, tega nismo vajeni. Ne moremo.

Gospodična, ki jo je ganil prepadi materin obraz, je hotela zdaj obdariti otroka. Ker sta še vedno nepremično strmela v kolačke, je odlomila dva kosa in jima ju dala.

— Nata, to je za vaju. Potem jih je vzela še nekaj in zahtevala starčasniki.

— Čakajta, to si pa delita z brati in sestrami.

Oče in mati sta jo ganjeno gledala, ko jih je potisnila ven. Uboga malčka, ki nista imela kruha, sta odhajala, pobožno držeč v premirih ročicah svoje kolačke.

Maheujka je vlekla otroka po tlaku in ni več videla ne pustila njiv ne črnege blata ne širnege, prstenege neba, ki se je sukalo okoli nje. Ko je znova šla skozi Montsou, je odločno stopila k Maigratu in ga prosila tako silno, da je naposled le odnesla dva hlebec kruha, kave, masla in celo sto soujev, kajti mož je posojal tudi za teden dni. Dobiti ni hotel nje same, pač pa Katarino: razumela ga je, ko ji je rekel, naj pošlje hčer po blago. Bo že videl. Katarina bi mu jih pa prisolila, če bi se preveč sukal okoli nje.

III

Enajst je odbilo v cerkvi kolonije Dve sto štirideset, v kapelici iz opeke, kamor je prihajal ob nedeljah abbe Joire brat mazo. Iz šole, ki je stala poleg in je bila tudi iz opeke, so se skozi okna, zaprta zaradi mraza, čuli jecljajoči otroški glasovi. Široke ulice so bile, razdeljene na stisnjene vrtnice med štirimi velikimi bloki šablonskih hišic, še puste. Ti vrtni so bili opustošeni od zime in so razodevali žalostno laparasto zemljo, ki je bila nagubana in umazana od poslednje zelenjadi. Kuhala se je juha, iz dimnikov se je kadilo, zdaj pa zdaj se je prkazala vzdolj pročelja kaka ženska, odprla je vrata in spet izginila. Od enega konca pločnika do drugega je iz strešnih žlebov kapljalo v kadi, četudi ni deževalo; tako je bilo živo nebo nasičeno z vlago. In edino, kar je bilo veselega v tej vasi, postavljeni kar sredi prostrane planote in obrobljeni s črnimi cestami kakor z žalnim trakom, so bile enakomerne vrste rdečih streh, ki so jih plohe nenehno umivale.

Ko se je Maheujka vračala, je morala napraviti ovinek, da je šla kupit prompirja k ženi nekega paznika, ki ga je imela še od lanskega pridelka. Za vrsto slabotnih topolov, edinih dreves tle ploske pokrajine, je stala osamljena skupina hiš, združenih po štiri in štiri in obdanih z vrtni. Družba je delala poskuse in zgradila te hiše za paznike, zato so delavci imenovali ta del kolonije "Vas svilenih nogavic", kakor so rekali lastnemu "Vas zapufancev", dobrohotno se norčujoč iz svoje siročine.

— Nu, pa smo doma, je vzkliknila Maheujka, preobložena z zavetki, ter potisnila v hišo Leonoro in Henrija, ki sta bila vsa blatna in izmučena.

Pri štedilniku se je drla Estella, Azira pa jo je zibala v naročju. Ko ni imela več sladkorja in ni vedela, kako bi jo potolažila, je naredila, kakor bi ji dala sesati. Ta prevara se ji je večkrat posrečila. To pot pa si je zaman razpenjala obleko, zaman pritiskala k ustom svoje mršave osemletne prsi; a dete se je jezilo, ker je zvečilo kožo in ni ničesar izsesalo.

— Sem jo daj, je zaklicala mati, ko je odložila zavetke. Človek se svojih besed ne sliši. Ko je izlekla iz opečke kakor vime težko

dojko in ko se je kričal obesil na bradavico ter takoj umolknil, so se mogli šele pogovarjati. Sicer je bilo vse v redu, mala gospodinja je pazila na ogenj, pometla je in pospravila izbo. Vse je bilo tiho, slišalo se je le deda, ko je zgoraj enakomerno smrčal, in to smrčanje ni niti za hip prenehalo.

— Koliko reči, je polglasno vzkliknila Alzira in se smehljala zalogi. Ali naj pripravim juho, mama?

Miza je bila preobložena: zavitek z oblekama, dva hlebec, krompir, maslo, kava, cikorijski in pol funta tlačenske.

— O, juho! je rekla Maheujka vsa izmučena. Treba bi bilo natrgati kislice in napuliti česna... Ne, jo bom skuhala kasneje za moške... Daj, pristavi krompir, jedli bomo za beljenega z maslom... Kaj pa kava, slišiš, na kavo ne pozabi!

A hipoma se je domislila kolačkov. Ozrla se je na prazne roke Leonore in Henrija, ki sta se bila že odpočila in razposajena prekopicavala po tleh. Mar nista ta sladkosnedeža že spotoma skrivaj snedla kolačke? Oklofutala ju je, Alzira, ki je pristavljala lonček k ognju, pa se je trudila, da bi jo pomirila.

— Pusti ju, mama. Če je bilo kaj zame, saj veš, da mi ni do kolačkov. Lačna sta bila, ko sta šla tako daleč peš.

Zvonilo je dvanajst, čule so se cikle paglavcev, ki so se vracali iz šole. Krompir je bil skuhan, kava, pomešana z dobro polovico cikorijske, se je precejala in curljala v velikih kapljah skozi cedilo. Pospravili so del mize, a tu je jedla le mati, vsi trije otroci pa so bili zadovoljni s koleni. Ves čas se je deček, kot tih požrešnež, molče oziral proti tlačenci, katere mastni papir ga je dražil.

Maheujka je bila v majhnih požirkih kavo, držeča kupo med dlanmi, da bi si jih ogrela. Tedaj je prišel dol oče Bonnemort. Po navadi je vstajal pozneje, kosilo ga je čakalo na štedilniku. Ta dan pa je godrnjal, ker ni bilo juhe. A ko mu je snaha rekla, da ne more človek zmerom, kakor bi rad, se je molče lotil krompirja. Zdaj pa zdaj je vstajal in šel zaradi snage pljunut v pepel; potem pa je sedel spet na svoj stol ter s sklonjeno glavo in z ugaslimi očmi valjal hrano po ustih.

— Oh! mama, pozabila sem, je rekla, sosedja je bila tu...

Mati jo je prekinila.

— V miru naj me pusti!

Kuhala je tiho jezo na Levaque-ovko, ki se je prišla sinoči čemerit zaradi revščine, da bi ji ne bilo treba česa posoditi; prav tisti trenotek — to je Maheujka dobro vedela — je imela denar, ker ji je plačal najemnik Bouteloup za štirinajst dni naprej. V koloniji si med družinami niso ničesar posojali.

— Viš, zdaj si me spomnila, je nadaljevala Maheujka, zavij merico kave... Vrniti jo moram Pierronki, ki sem ji jo dolžna od predvečerašnjega.

Ko je hčerka pripravila zavitek, je dejala, da se bo koj vrnila in pristavila za moške juho. Nato je odšla z Estello v naročju. Medtem ko je stari Bonnemort počasi žvečil krompir, sta se Leonora in Henri tepla za olupke, ki so padali na tla.

Namestu da bi Maheujka naredila ovinek, je šla kar naravnost preko vrta iz strahu, da je ne bi poklicala Levaque-ovka. Njen vrt je neposredno mejil na Pierronovega; v razpalem plotu, ki ju je ločil, je bila luknja, skozi katero so se sosedje obiskovali. Tu je bil tudi skupni vodnjak za štiri družine. Zraven, za šibkim grmom španskega bezga, je stala uta, nizka kolnica, polna starega orodja, kjer so gojili zapovrstjo zajce, ki so jih jedli o praznikih.

(Daje priložnost.)

ki dežnik, da bi ji delal senco, če bi utegnila prehuda solnčna pripeka delati kvar njenim barvam.

Po vsaki taki priliki pa jo je dobro skrtalil, skrbno zložil, kakor ga je bila mati naučila, in jo spet spravil.

Dotehmal se je držal vseh omejitev glede praznjega oblačenja in se jim brez izjeme podvrgaval. Neko nenavadno noč pa se je iznenada prebudil in zagledal mesečino zunaj pred svojim oknom. Pa se mu je zdelo, da to ni navadna mesečina in tudi ne navadna noč, in s to čudno predstavo v glavi je ležal nekaj časa v globoki dremavici. Misel se mu je nizala na misel in stvari so mu toplo šepetale v mraku. Pa se je kar mogoče hitro zbral na svoji postelji. Srce mu je naglo utripavalo, telo drgetalo od nog do noge. Hipoma je storil nov sklep. Prevzela ga je zavest, da mora nositi praznjo obleko, kakor se spodobi. Prav nič se ni premišljal. Bal se je sicer, silno bal, ali bil je vesel, prevesel.

Vstal je s postelje, postal trenotno pri oknu in pogledal na vrt, ki je tonil v mesečini. Zadržel je ob misli, ki jo je sklenil izvršiti. Ozračje zunaj je bilo polno glasnega čirikanja žužkov, šelesta in neskončnega živčava živga stvarstva. Pa je stopil prav nalahko, boječ se prebuditi spečo hišo, po škripajočih deskah k veliki temni omarji, v kateri je bila zložena njegova praznja obleka. Vzel jo je iz nje kos za kosom in jel trgati narahlo in vneto njeno prevleko iz papirnatega tkiva in našitke tako dolgo, da je bila popolna in okusna kakor tedaj, ko mu jo je bila podarila mati — pred davnim, davnim časom, kakor se mu je zdelo. In niti en gumb ni bil moten, niti ena nitka ni pobledele. Pa je stopil polahko in hitro nazaj k oknu, gledajočemu na vrt, obstal za trenotek ves svetel v mesečini, v kateri so se mu svetili gumbi kakor zvezdice, nato je pa zlezal na okenski prizidek in se spustil kar najtiše na vrtno stezo.

Tako je stal pred svojo materinsko hišo, ki se je bela videla različno malone kakor podnevi. Vsa okna razen njegovega so bila zastarta, podobna spečim očem. Drevje je metalo na zidovje negibne sence nalik črnemu čipkastemu omrežju.

Vrt pa je bil videti v mesečini precej drugačen kakor podnevi; mesečina se je prelivala po grmovju in spletala pošastno omrežje od mladike do mladike. Slednji cvet se je svetil belo ali baržunastočno, žužnjenje drobnih črčkov in gostolenje slavčkov, skritih v vejevju, je rahlo pretresalo nočno ozračje.

Svet je bil v svetli noči poln toplih, skrivnostnih senc, robovi in črte listja in klasja so se prelivali v rosnih biserih. Noč je bila topla kakor še nikoli dotlej, obzorje se je kakor čudežno razmaknilo in se približalo in nebo je bilo čez in čez posuto z zvezdami, četudi je slonokoščeni svet meseca široma razsvetljeval zemljo.

Fant pa ni ne zavriskal ne zapel, dasi je bil na vsa moč vesel. Stal je nekaj časa kakor zamaknjen, nato pa je nenavdno rezko zakričal, razprostrl roke in jo ubral z vrta, kakor da bi hotel hipoma objeti vso neskončno zemeljsko oblo. Ali namesto da bi stopal po čistih, belih stezah, ki so držale preko vrta, je lomastil kar po gredicah, brodil po vlažnem, visokem bilju, po šopih pošastno se zibajočih sleznic, po goščavi južnega grmičja in sivke in gazil do kolen po obsežnem resednem morju. Prišel je tako do velike ograje in si utrl pot skozi njo; nič se ni menil, da ga je robidje rezalo v živo s svojim trnjem in mu pulilo nitke iz čudokrasne obleke, da so se ga oprijemale in oklepale plezavke, sleznice in ljuljka. Nič ni maral, kajti zavedal se je, da je vse to zaradi obleke, po kateri je tako hrepenel. "Kako sem vesel, da sem oblekel svojo praznjo obleko," je govoril sam pri sebi, "kako sem vesel, da imam na sebi svojo krasno obleko."

Dospel je do račje luže onkraj ograje ali, recimo, do kraja, ki je bil podnevi račja luža. Po

noči pa je bila ta velika mlaka polna srebrne mesečine, po kateri so migotale in se kopičile čudnolike podobe. Ubral jo je skozi temno, šibko mlakužno ločje, gazil do kolen, pasu, ramen, raztepal z rokami vodo v temnosvetle valčke, razpljuskal in razkodral kolobarčke, med katere so se zapredle zvezde kakor v omrežja, ki so jih spletali odsebi sanjajočega obrežnega drevja. Sprva je bredel, potem plaval in se tako preril skozi mlako in se na drugi strani izkobilal iz vode. Za seboj je vlekel velike, lepljive, kapljajoče šope kalužnic ali, kakor se mu je zdelo, pristnega tekočega srebra. Nato si je utiral pot dalje skozi preobličeno goščavo vrbovja in nepokošene zoreče obrežne trave. Ves vesel in skoraj brez diha je dospel nazadnje na glavno cesto in vzkliknil: "Kako sem vesel, da imam na sebi obleko, ki je primerna tej priliki."

Glavna cesta je tekla naravnost nalik izproženi puščici v globoko, sinjo nebesno praznino pod mesecem — bila je bela, svetla cesta, obdana na obeh straneh od gostolečih slavčkov. Po tej cesti jo je ubiral, zdaj tekel, zdaj poskakoval, nato spet stopal v koraku in se naslanjal z obleko, ki so mu jo bile napravile neutrudne, ljubeče materine roke. Cesta je bila na debele pokrita s prahom; ta pa je bil za njegove oči zgolj nežna bela odeja. Ko je tako hitel po cesti, je priletela odnekod velika temna večja in mu zafrfotala okoli mokrega, lesketajočega se in naglo premikajočega se telesa. Fant je sprva ni opazil; potem pa je zamahnil z rokami po nji in se sukal za njo kakor plesalec, ko mu je letala okoli glave. "Drobna večica," je govoril glasno, "draga večica! Pa čudovita noč, čudovita noč v vesoljstvu! Kaj misliš, draga večica, ali ni lepa ta moja obleka? Lepa kakor tvoje luske in vsa ta srebrna odeja neba in zemlje?"

In večja je frfotala vse tesneje in tesneje okoli njega in se mu nazadnje dataknila ustnic s svojimi zametastimi krili...

Drugo jutro so ga našli mrtvega, z zlomljenim tilnikom, na dnu skalne rupe, oblečenega v njegovo praznjo obleko, ki pa je bila malo okrvavljena, omažeževana in onesnažena od mlakužnice. Obraz pa mu je razodeval takšno blaženost, da bi bili, ako bi ga bili videli, za trdno uverjeni, da je fant srečno umrl. Saj se še ni zavedal, da je ona mrzla, kapljajoča srebrnina le umazana mlakužnica.

Prevel G. K.

DA USTREŽEMO NEKATERIM ČLANOM

ki so želeli naročiti si po znižani ceni knjigo THE NATIVES RETURN, katero je spisal L. Adamič smo jih naročili še (50) petdeset knjig. Torej sedaj hitite z vašim naročilom predno zaloga poide. Z naročilom pošljite tudi Money Order \$2.00, kar knjiga stane s poštnino vred. Naročila pošljite na naslov: PROSVETA, 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill. — Philip Godina, upravitelj.

TISKARNA S.N.P.

SPREJEMA VSA v tiskarsko obrt spadajoča Tiska vabila za veselice in shode, vizitice, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrva slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLAN S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne Cene umerno, enotako delo prve vrste Pišite po informacije na zaviat: S.N.P.J. PRINTER 2657-59 So. Lawndale Avenue Telefon Rockwell 4944 Chicago, Ill. Tiskarstvo in tiskanje vseh vrst tiskarskega dela

ZA SNEH

Na naboru Zdravnik: "Kaj vam ka?" Nabornik: "Kašljam, lodec me boli... nervoz... gošlo imam in..." Zdravnik: "Za božjo nehanje! Edina rešitev je še junaška smrt za do Sposoben!"

Izpred sodišča Zagovornik: Zagovar vas, kakor svojega sina. — Kaj je vaš sin tudi lot?

Med drugim je prip tudi to, da je navdušen zdravniku je objubil, da nekaj svojega plena bo pojde prvi na lov.

Včeraj je vzel Janez prestani boleznj puško Streljal je kakor za st In reči moramo, da je besedo. Še več.

V bolnico je poslal plen.

Dva obstreljena gon lahko ranjenega gozdjar

Suhač prevrne steklen čega vina.

Sredi miznega prta. Pa noče potolažiti žem

"Slišal sem, da prima lito vino srečo."

"Mogoče. Meni so re pušča madeže."

"Ali ste dobili na žem nudbo dosti odgovorov?"

"Čelo kopico. In vsi njali: 'Če iščete ženo, mojo!'"

Janez si je zlomil nog ležal tri tedne v bolnici Vsi so ga imeli radi. zgovoren je bil in prij

ISČE SE PEVOVOD

Slov. narod. dom v Ohio, išče pevovodjo za vanje pevskega zbora. K veselji in ima zmnožnost prijavljaj na tajništvo doma po dogovoru. John B. Pearl Ave., Lorain, Ohio.

Ali hočete trpožno

ROJAKI POZORI

Sedaj sem dobil iz nije fino prvovrstno u kedor bo meni prinesel popraviti se ne bo kesal postrežba.

ANDRO KRAVAN 14003 Lorain Ave., blizu Cleveland, Ohio.

KNJIGE S. N. P.

Pri Prosveti oziroma Matici SNPJ imamo na roki kaj dobrih knjig in če kaj naročiti, sedaj je čas za to. Ameriški Slovenci, stane... Slovensko Angliška Slovnica. Zjedalci Zakon Biogenizije... Pater Malaventura v kabi... Jimmie Higgins... Hrbtenica, igra... Med brati, igra... Denar in naročilo pošljite na PROSVETA 2657 S. Lawndale Ave.